

RAPORT

SEPTEMBRIE

2019

RAPORT

Doi ani de implementare a mecanismului 2% în Republica Moldova

Sorina MACRINICI

Ilie CHIRTOACĂ

CRJM

CENTRUL DE
RESURSE JURIDICE
DIN MOLDOVA

RAPORT

DOI ANI DE IMPLEMENTARE A MECANISMULUI 2% ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Sorina MACRINICI

Ilie CHIRTOACĂ

Acest raport este posibil datorită ajutorului generos al poporului american, oferit prin intermediul Agenției SUA pentru Dezvoltare Internațională (USAID). Opiniile exprimate aparțin Centrului de Resurse Juridice din Moldova și nu reflectă în mod necesar poziția USAID sau a Guvernului SUA.

Chișinău, 2019

Cuprins

Introducere	6
Sumar executiv	8
Abrevieri	11
Înregistrarea organizațiilor în Lista beneficiarilor 2%	12
Cum a avut loc desemnarea procentuală în 2018?	15
Numărul desemnărilor procentuale	21
Profilul contribuabililor	23
Profilul beneficiarilor	25
Topul beneficiarilor desemnării procentuale în 2018	27
Sumele de desemnare procentuală.....	31
Potențialul mecanismului 2%.....	36
Concluzii	38
Recomandări	40

Tabele

<i>Tabelul 1.</i> Numărul de desemnări procentuale efectuate în 2018, divizat pe luni.....	17
<i>Tabelul 2.</i> Numărul de contribuabili care au efectuat desemnări procentuale în 2018 conform vârstei.....	24
<i>Tabelul 3.</i> Numărul de contribuabili care au efectuat desemnări procentuale în 2018 după gen.....	25
<i>Tabelul 4.</i> Topul beneficiarilor desemnării procentuale pentru anii 2017 și 2018.....	28
<i>Tabelul 5.</i> Sumele de desemnare procentuală în 2017 și 2018	32
<i>Tabelul 6.</i> Sumele desemnate procentual în 2018 după categoriile de beneficiari.....	33
<i>Tabelul 7.</i> Potențialul mecanismului 2% în Republica Moldova	37

Figuri

<i>Figura 1.</i> Percepția reprezentanților organizațiilor societății civile față de procedura de înregistrare în Lista beneficiarilor 2%.....	12
<i>Figura 2.</i> Date comparative (OSC-uri înregistrate la mecanism în 2016-2018)	14
<i>Figura 3.</i> Proporția organizațiilor înregistrate în al doilea an la mecanismul de desemnare procentuală din numărul total al organizațiilor înregistrate în Republica Moldova în decembrie 2017	15
<i>Figura 4.</i> Sursele de informare despre posibilitatea de a direcționa 2% din impozitul pe venit (2018)	16
<i>Figura 5.</i> Numărul de desemnări procentuale efectuate în anii 2017 și 2018 sub aspect comparativ	17
<i>Figura 6.</i> Modalitatea de desemnare 2% în anul 2018 (al doilea an de implementare a mecanismului) ...	18
<i>Figura 7.</i> Modalitatea de desemnare 2% în 2017 vs. 2018. Sursa: Serviciul Fiscal de Stat	18
<i>Figura 8.</i> Evoluția numărului de desemnări procentuale în 2017 și 2018.....	21
<i>Figura 9.</i> Numărul de desemnări procentuale validate și nevalidate în 2017 și 2018	22
<i>Figura 10.</i> Numărul de contribuabili care au efectuat desemnări validate în 2017 după reședință.....	24
<i>Figura 11.</i> Numărul de organizații beneficiare ale mecanismului de desemnare procentuală în 2018.....	25
<i>Figura 12.</i> Numărul de organizații beneficiare sub aspect comparativ 2017 vs. 2018	26
<i>Figura 13.</i> Categoriile de organizații beneficiare ale mecanismului	26
<i>Figura 14.</i> Organizații beneficiare din Chișinău și cele din raioanele țării	27
<i>Figura 15.</i> Sumele de desemnare procentuală în 2017 și 2018.....	32
<i>Figura 16.</i> Sumele de desemnare procentuală validate în 2018 după categorii de beneficiari.....	33
<i>Figura 17.</i> Evoluția sumelor de desemnare procentuală validate în 2017-2018 după categorii de beneficiari ...	34
<i>Figura 18.</i> Sumele de desemnare procentuală validate în 2017 și 2018 după reședința contribuabililor ..	34
<i>Figura 19.</i> Sumele de desemnare procentuală validate în 2017 și 2018 după sediul organizațiilor beneficiare ..	35
<i>Figura 20.</i> Sumele de desemnare procentuală primite în 2017 și 2018 de Asociația Obștească a Veteranilor și Pensionarilor Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova.....	36

Introducere

Între anii 1990 și 2000, mai multe țări din Europa Centrală și de Est au introdus mecanisme care au permis persoanelor fizice să direcționeze 1% sau 2% din impozitul lor pe venit către sectorul neguvernamental. Mecanismul de desemnare procentuală a permis o finanțare indirectă a organizațiilor necomerciale din partea statului, precum și a stimulat îmbunătățirea comunicării acestor organizații cu publicul și un activism civic mai sporit. În Republica Moldova, „Legea 2%”, care prevede dreptul de a face desemnări procentuale către organizațiile necomerciale, a fost votată de Parlament la 18 iulie 2014, ulterior a fost modificată în iulie 2016. La 30 noiembrie 2016, Guvernul a adoptat Regulamentul cu privire la mecanismul de desemnare procentuală, care a permis implementarea mecanismului 2% în Republica Moldova începând cu 1 ianuarie 2017 în privința veniturilor obținute în 2016.

Raportul face o retrospectivă privind modul în care s-a implementat mecanismul de desemnare procentuală în 2018, al doilea an de desemnare procentuală. Un raport similar a fost elaborat pentru primul an de desemnare (2017).¹ Raportul trece în revistă și câteva din informațiile disponibile la momentul redactării raportului din 2019. Astfel, am analizat modul în care organizațiile beneficiare s-au înregistrat în Lista beneficiarilor 2% și publicarea acestei liste de către Ministerul Justiției, cum a avut loc procesul de desemnare odată cu depunerea declarației cu privire la impozitul pe venit între 1 ianuarie și 2 mai 2018, care au fost rezultatele celui de-al doilea an de desemnare, comparativ cu rezultatele primului an. Analiza scoate în evidență și care este potențialul mecanismului 2% sub aspectul numărului de persoane care au dreptul să desemneze procentual și care este suma de desemnare procentuală pe care aceste persoane o pot redirecționa din impozitele achitate de ele către stat.

În scopul consultării opiniei organizațiilor necomerciale, autorii analizei au efectuat un sondaj în luna februarie 2019. Chestionarul a fost destinat în special reprezentanților organizațiilor necomerciale care au interacționat cu mecanismul de desemnare procentuală în calitate de contribuabil sau organizație beneficiară. Acesta a inclus întrebări referitoare la procedura de înregistrare, precum și percepțiile cu privire la procedura de desemnare procentuală. La sondaj au participat 51 de persoane, inclusiv 26 de organizații necomerciale care au interacționat în calitate de potențial beneficiar

¹ Centrul de Resurse Juridice din Moldova, raport „Un an de la implementarea mecanismului 2%”, iunie 2018, http://crjm.org/wp-content/uploads/2018/07/Raport_Un-an-de-la-implementarea-mecanismului-2-web.pdf.

al mecanismului. Răspunsurile la întrebările adresate au fost prelucrate statistic și sunt prezentate succint în raport. Autorii au făcut solicitări de informații de la Serviciul Fiscal de Stat, pe care le-au folosit la efectuarea analizei. Rapoartele Serviciului Fiscal de Stat cu privire la desemnarea procentuală, precum și privind impozitul pe venit la fel au fost folosite la elaborarea prezentului document.

În final, autorii analizei au venit cu o serie de concluzii și recomandări atât pentru autorități, cât și pentru organizațiile societății civile, menite să ducă la îmbunătățirea aplicării mecanismului astfel încât acesta să corespundă necesităților organizațiilor societății civile din Republica Moldova.

Sumar executiv

Anul 2018 a fost cel de-al doilea an în care persoanele fizice plătitoare de impozite din Republica Moldova au avut dreptul de a redirecționa 2% din impozitul lor pe venit către o organizație necomercială sau o entitate religioasă. Rezultatele implementării mecanismului în cel de-al doilea an arată o tendință de creștere la toate capitolele – atât la numărul de organizații înregistrate, cât și la numărul desemnărilor și suma totală acumulată de către organizațiile beneficiare.

În 2018, 594 de organizații necomerciale (511 asociații, fundații și instituții private și 83 de culte religioase și părți componente) s-au înregistrat în Lista beneficiarilor 2%. Numărul de organizații participante la mecanismul 2% a crescut cu 19% față de 2017, când s-au înregistrat 484 de organizații necomerciale (413 asociații, fundații și instituții private și 71 de culte religioase și părți componente). Din numărul total de organizații înregistrate în Lista beneficiarilor 2%, 393 (circa 66%) au primit desemnări procentuale, 85% (335) fiind organizații neguvernamentale (ONG-uri), iar circa 15% (58) – entități religioase, înregistrând un rezultat similar cu 2017. Numărul total al organizațiilor înregistrate la mecanism în 2018 reprezintă puțin peste 5% (față de 4% în 2016) din numărul total al celor înregistrate în Republica Moldova până în luna decembrie 2017.

În al doilea an de desemnare procentuală, 28,388 de contribuabili au redirecționat MDL 6,493,612.03 (USD 367,494 / EUR 327,960) către organizațiile beneficiare. Ei reprezintă aproximativ 13% din numărul total al contribuabililor care au depus declarațiile cu privire la impozitul pe venit în termen în 2018. Numărul de desemnări a crescut față de 2017 cu 34%.

După verificarea condițiilor legale, Serviciul Fiscal de Stat a validat 25,519 de desemnări (circa 90%) în sumă de MDL **5,631,042.36 (USD 318,678 / EUR 284,396)**. Suma desemnărilor validate a crescut aproape de două ori în comparație cu anul precedent, când a constituit MDL 2,821,243.60 (circa USD 166,642 / EUR 143,138). Circa 10% din numărul de desemnări (2,869) sau 13% din suma desemnată (MDL 862,569.67) nu au fost validate, motivul principal fiind, ca și în 2017, prezența datoriilor la impozitul pe venit, neachitate de contribuabili pentru anul curent sau anii precedenți. Numărul de desemnări nevalidate pe motiv de prezență a datoriilor la impozitul pe venit arată că sunt necesare măsuri de verificare anticipată a datoriilor și modalități de achitare al acestor sume la buget, dar și de informare post-factum a contribuabililor despre validarea sau nevalidarea desemnărilor de către autoritatea fiscală.

În medie, în 2018, fiecare contribuabil a desemnat circa **MDL 229**, dintre care au fost validați circa **MDL 221**. După validarea sumelor 2%, fiecărei organizații beneficiare i-a revenit, în medie, **MDL 14,328**.

După validarea desemnărilor, 92% din sume au revenit ONG-urilor (MDL 5,168,081.41 / USD 292,478 / EUR 261,014), iar 8% – entităților religioase (MDL 462,960.95 / USD 26,200 / EUR 23,382). Cele mai multe desemnări și cele mai mari sume s-au desemnat pentru organizațiile cu sediul în mun. Chișinău. Deși contribuabilii cu reședința în mun. Chișinău au desemnat circa 49% din suma totală validată, organizațiile beneficiare din mun. Chișinău au primit cea mai mare parte din sumă – MDL 4,660,086.47, adică aproximativ 83% din suma totală validată. Suma a crescut în 2018 cu 92% față de 2017 (MDL 2,425,632.65). Organizațiile din restul țării au primit desemnări procentuale în sumă de **MDL 970,955.89**, ceea ce reprezintă circa 17% din suma totală validată. Suma a crescut în 2018 cu 154% față de 2017 (MDL 395,610.95). Cele mai multe organizații către care s-au direcționat 2% au sediul în Chișinău, ceea ce reprezintă circa 66% (259 din 393 beneficiari) din numărul total al beneficiarilor desemnării procentuale din 2018, restul 34% au ajuns către organizațiile înregistrate în celelalte raioane ale țării.

Cea mai mare sumă primită de o organizație în 2018 a fost de MDL 1,691,298.75, ceea ce reprezintă 30% din suma totală validată. Beneficiarul acestei sume este Asociația Obștească a Veteranilor și Pensionarilor Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova. Această organizație a primit cea mai mare sumă 2% al doilea an consecutiv, suma crescând cu 19% față de 2017. Analizând lista beneficiarilor care sunt în topul listei cu cele mai mari sume 2%, observăm că acestea sunt organizații care au conexiune directă cu autoritățile de stat sau companii comerciale, care dispun de un număr mare de angajați și rețele. Având în vedere faptul că aceste organizații nu sunt foarte vizibile și cunoscute în sectorul asociativ, presupunem că rezultatele desemnărilor pot să însemne că angajatorii ar fi reușit să-și convingă angajații să direcționeze 2% către ONG-urile afiliate acestora. Aceasta poate duce la discreditarea mecanismului 2% și a sectorului asociativ.

Spre deosebire de 2017, când în lunile aprilie-mai s-au făcut 78% din desemnări, în 2018 contribuabilii au fost mai disciplinați și doar 48% dintre ei (13,720) au făcut desemnări în aceeași perioadă. Cele mai multe declarații prin care s-a desemnat procentual au fost depuse prin declarație rapidă (21,846 de desemnări sau 77% din numărul total). În același timp, numărul de contribuabili care au direcționat 2% prin intermediul declarației electronice a crescut de circa 4 ori (5,949 de desemnări sau 21% din numărul total), iar

cei care au desemnat prin declarația pe suport de hârtie au rămas în minoritate (593 sau 2% din numărul total).

Totalurile primilor doi ani de implementare a mecanismului 2% arată că există încă mult loc de creștere pentru acest instrument de finanțare indirectă a organizațiilor necomerciale și entităților religioase de către stat. În 2018, doar 2.3% dintre contribuabilii care aveau dreptul de a desemna au ajuns să-și exercite acest drept și doar 7.7% din suma totală posibilă de a fi redirecționată procentual a fost desemnată. Mecanismul 2% nu este suficient pentru a asigura sustenabilitatea financiară a sectorului non-profit. Sumele finale primite de beneficiari sunt modeste. Experiența altor state în care mecanismul funcționează de mai mulți ani ne arată că beneficiile majore ale Legii 2%, cel puțin în primii ani de implementare, sunt mai mult de natură non-financiară, întrucât sporesc comunicarea organizației cu publicul său țintă, oferă experiență de desfășurare a campaniilor de informare și recunoaștere a organizațiilor neguvernamentale. Pentru dezvoltarea mecanismului sunt necesare măsuri constante de informare și promovare a mecanismului, atât din partea organizațiilor beneficiare, cât și din partea autorităților.

Abrevieri

Declarația CET15/CET18:	Declarația persoanei fizice cu privire la impozitul pe venit
Entități religioase:	Culte religioase și părțile lor componente
Mecanismul 2%:	Mecanismul de desemnare procentuală
Lista beneficiarilor 2%:	Lista beneficiarilor mecanismului de desemnare procentuală publicată de Ministerul Justiției
ONG:	Asociații obștești, fundații, instituții private
OSC:	Organizații ale societății civile
Regulamentul 2%:	Regulamentul cu privire la mecanismul desemnării procentuale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1286 din 30 noiembrie 2016

Înregistrarea organizațiilor în Lista beneficiarilor 2%

Parcursul procesului de înregistrare

În cel de-al doilea an de implementare al mecanismului de desemnare procentuală, procedura de înregistrare a OSC-urilor în Lista beneficiarilor 2% a avut loc în mod obișnuit în perioada 1-29 septembrie 2017². Înregistrarea potențialilor beneficiari a fost asigurată în continuare de către Ministerul Justiției,³ autoritate care a pus la dispoziția organizațiilor solicitante mai multe materiale informative cu privire la modul și procedura de înregistrare la mecanism. Aceste materiale informative au fost elaborate cu suportul unui OSC.⁴

În opinia respondenților chestionarului de evaluare al mecanismului de desemnare procentuală adresat organizațiilor și reprezentanților societății civile, procedura de înregistrare a fost simplă: 86% din respondenți (față de 88% în 2016)⁵ au considerat că procedura de înregistrare este în continuare puțin sau deloc complicată. La fel ca în primul an de implementare, organizațiile au avut posibilitatea să depună cererile de înregistrare în Lista beneficiarilor 2% atât direct, cât și prin intermediul poștei electronice.

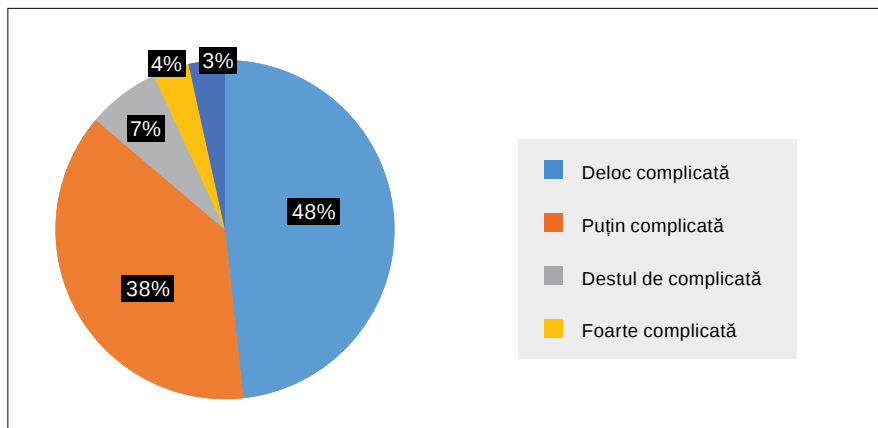

Figura 1. Percepția reprezentanților organizațiilor societății civile față de procedura de înregistrare în Lista beneficiarilor 2%

² În primul an de implementare, perioada de înregistrare (cu titlu de excepție) a avut loc în perioada 2 – 31 decembrie 2016.

³ Din 21 decembrie 2018, Agenția Servicii Publice a preluat obligația înregistrării organizațiilor la mecanismul de desemnare procentuală.

⁴ A se vedea: <http://www.justice.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=214&id=3226>.

⁵ CRJM, raport „Un an de la implementarea mecanismului 2%”, iunie 2018, http://crjm.org/wp-content/uploads/2018/07/Raport_Un-an-de-la-implementarea-mecanismului-2_web.pdf.

Condițiile de aplicare la mecanism nu au fost modificate, cu excepția conținutului formularului cererii de înregistrare în Lista beneficiarilor 2%.⁶ Acesta a inclus o nouă cerință – obligația anexării la cerere a extrasului contului bancar (Contul IBAN) deschis la banca la care se deservește organizația. Această condiție nouă, deși dublează conținutul cererii de înregistrare care deja cerea completarea rechetivelor bancare ale beneficiarului, a fost necesară în vederea verificării corectitudinii datelor bancare ale potențialilor beneficiari. În primul an de implementare a mecanismului, au fost depistate cazuri multiple în care mai multe OSC-uri au indicat greșit datele bancare în cerere, fapt care a pus în dificultate transferul sumelor obținute din desemnarea procentuală de către Trezoreria de Stat din cadrul Ministerului Finanțelor.

Extrasul bancar privind deschiderea contului se eliberează în baza unei cereri scrise (formular tipizat), formulată și semnată doar de către persoana cu drept de semnătură/reprezentare – adică contabilul sau directorul executiv (după caz, președintele organizației). Costul unui asemenea extras variază în funcție de banca la care se deservește organizația, în medie, fiind de MDL 100-150, în funcție de regimul eliberării (regim normal - pe parcursul a câteva zile sau în regim de urgență – pe parcursul unei zile). Este posibil că această condiție nouă, deși fiind una tehnică, a complicat în practică procedura de înregistrare, având în vedere că au fost necesare resurse adiționale financiare (prețul certificatului), umane (cost de personal) și de timp pentru obținerea certificatului. Este posibil că acest lucru să fi influențat negativ procesul de înregistrare la mecanism, în special pentru organizațiile care au aplicat în ultimele zile ale termenului pentru depunerea cererilor.

Publicarea Listei beneficiarilor desemnării procentuale. Numărul potențial de beneficiari

La începutul lunii ianuarie 2018, Ministerul Justiției a publicat lista beneficiarilor desemnării procentuale.⁷ Potrivit listei, în cel de-al doilea an de implementare al mecanismului de desemnare procentuală, un număr total de 594 de organizații necomerciale a reușit să se înregistreze în Lista beneficiarilor (față de 484 în primul an de implementare al mecanismului – cu 110 organizații mai mult sau în creștere cu 19%). Regulamentul 2% prevede că organizațiile beneficiare, incluse în Lista Beneficiarilor 2% în anii anteriori, sunt înscrise automat de Ministerul Justiției în Lista beneficiarilor, cu condiția că nu au

⁶ Formularul tipizat de înregistrare în Lista Beneficiarilor desemnării procentuale, http://www.justice.gov.md/public/files/don/2017/august/Model_de_cerere_2_05.docx.

⁷ A se vedea: Lista beneficiarilor 2% pentru anul 2018, http://www.justice.gov.md/public/files/don/2018/ianuarie/Lista_2p_20182201.pdf.

datorii la bugetul public național pentru perioadele fiscale anterioare sau nu au cerut excluderea de la mecanism.⁸ Astfel, creșterea numărului de organizații înregistrate la mecanism se poate datora în principal acestei cauze. Alte motive pentru creșterea numărului de beneficiari pot fi (i) campaniile de informare printre beneficiari cu privire la mecanismul 2%, efectuate de către mai multe OSC-uri, dar și Ministerul Justiției, precum și (ii) perioada deplină de o lună în care potențialii beneficiari au putut depune dosarele de participare, în comparație cu primul an de desemnare procentuală când desemnarea a avut loc în pripă, după adoptarea Regulamentului 2%, în decembrie 2016.

Tendența de creștere a numărului organizațiilor care doresc să participe la mecanismul 2% se pare că se va păstra și în următorii ani de implementare a mecanismului, având în vedere că în perioada 1 – 30 septembrie 2018 (al treilea an de implementare) numărul organizațiilor care au depus cereri la mecanism a crescut până la 731 de organizații necomerciale (în creștere cu 137 de organizații sau 19% față de 2018). Analiza deplină a datelor din 2018 urmează a fi reflectată în ediția următoare a raportului de evaluare a mecanismului 2%.

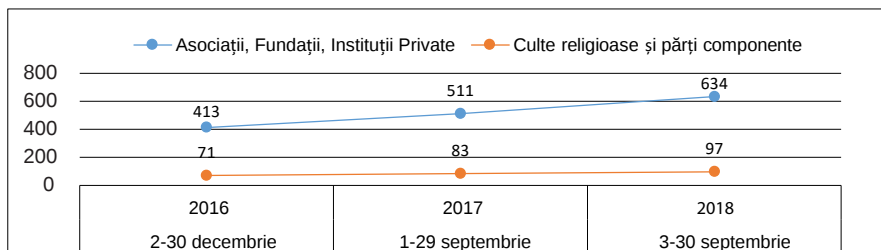

Figura 2. Date comparative (OSC-uri înregistrate la mecanism în 2016-2018)

Din numărul total al organizațiilor înregistrate în cel de-al doilea an de mecanism, 511 au fost asociații, fundații și instituții private și 83 – culte religioase și părți componente. Numărul total al organizațiilor înregistrate la mecanism reprezintă puțin peste 5% (față de 4% în 2016) din numărul total al organizațiilor necomerciale înregistrate în Republica Moldova până în luna decembrie 2017. Potrivit Registrului de stat al organizațiilor necomerciale la acea dată, un număr total de 11,653 de OSC-uri sunt înregistrate în Republica Moldova, dintre care aproximativ 781 pe parcursul anului 2017.⁹

⁸ H.G. nr. 1286 din 30 noiembrie 2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la mecanismul desemnării procentuale, pct. 6, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=367801>.

⁹ USAID, raport „Indexul Sustenabilității Organizațiilor Societății Civile 2017”, <http://management.md/wp-content/uploads/2018/10/Indexul-Sustenabilit%C4%83%C8%9Bii-OSC-urilor-din-Moldova-2017.pdf>.

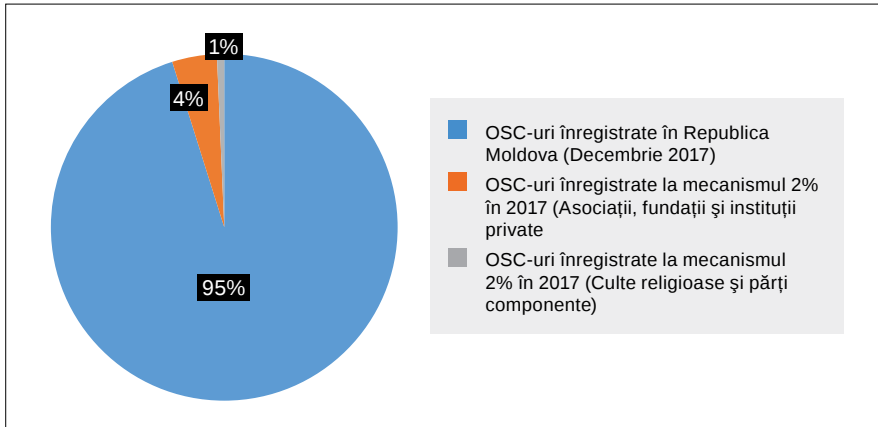

Figura 3. Proportia organizațiilor înregistrate în al doilea an la mecanismul de desemnare procentuală din numărul total al organizațiilor înregistrate în Republica Moldova în Decembrie 2017

Cum a avut loc desemnarea procentuală în 2018?

Începând cu anul 2017, persoanele fizice pot efectua desemnarea procentuală odată cu depunerea declarației cu privire la impozitul pe venit (Formularul CET15). Orice persoană care dorește să redirecționeze 2% trebuie să depună declarația, chiar dacă, potrivit Codului Fiscal, nu are această obligație.¹⁰ În 2018, contribuabilii au putut direcționa 2% din impozitul pe veniturile obținute în 2017 în perioada 1 ianuarie – 2 mai 2018. Astfel, în 2018, 28,388 de contribuabili (față de 21,204 în 2017 sau cu 34% mai mult) au decis să-și exercite dreptul de a desemna 2% din impozitul pe venit pentru a susține activitatea organizațiilor necomerciale. În total, MDL 5,631,042 au fost recepționați în 2018 (față de MDL 2,821,243 în 2017), adică dublu față de primul an de implementare.

Cum au aflat contribuabilii despre desemnare?

Fiind intervievați despre cum au aflat de mecanismul 2%, majoritatea respondenților chestionarului Centrului de Resurse Juridice din Moldova (CRJM) privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală au spus că, în mare parte, despre mecanism au aflat din surse mass-media, inclusiv TV sau radio (11 respondenți), internet, inclusiv rețelele sociale (opt respondenți), precum și seminare de instruire, conferințe și alte acțiuni

¹⁰ Art. 83 din Codul Fiscal al Republicii Moldova.

de informare realizate de către ONG-uri (șapte respondenți). Se pare că un rol activ în desemnarea informației despre mecanism au avut-o reprezentanții ONG-urilor, care, pe lângă seminarele de instruire, s-au identificat inclusiv drept promotori ai mecanismului (șase respondenți). Patru respondenți s-au informat de la locul de muncă sau direct din lege și alți patru respondenți au fost informați prin intermediul Ministerului Justiției. Deși nu se prezintă a fi un chestionar reprezentativ, rezultatele reflectă în mod fidel aceleași rezultate ca în primul an de implementare a mecanismului.¹¹

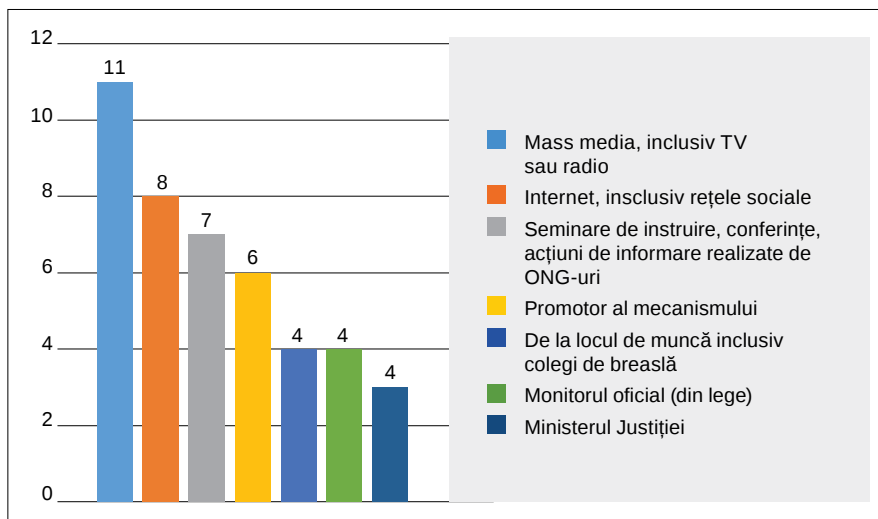

Figura 4. Sursele de informare despre posibilitatea de a direcționa 2% din impozitul pe venit (2018). Sursa: Chestionar CRJM

Când au ales contribuabilii să desemneze procentual?

În cel de-al doilea an de implementare a mecanismului de desemnare procentuală, 28,388 de contribuabili (față de 21,204 sau cu 34% mai mult decât în 2017) au decis să-și exercite dreptul de a desemna 2% din impozitul pe venit pentru a susține activitatea organizațiilor necomerciale. Spre deosebire de 2017, când 78% dintre desemnări au fost făcute în aprilie-mai, în 2018 contribuabilii au fost mai disciplinați și doar 48% din toate desemnările (13,720) au fost direcționate în această perioadă. Aceste date arată o dinamică pozitivă de dezvoltare a mecanismului de desemnare procentuală. Datele respective sunt relevante, în special, pentru organizațiile beneficiare care decid când să-și desfășoare campaniile de informare și promovare la mecanism.

¹¹ CRJM, raport „Un an de la implementarea mecanismului 2%”, Chișinău, iunie 2018, p. 20, http://crjm.org/wp-content/uploads/2018/07/Raport_Un-an-de-la-implementarea-mecanismului-2_web.pdf.

Tabelul 1. Numărul de desemnări procentuale efectuate în 2018, divizat pe luni.

Sursa: Serviciul Fiscal de Stat

Perioada 2018	Numărul desemnărilor		
	Total	Validate	Nevalidate
Ianuarie	11	10	1
Februarie	2,180	2,003	177
Martie	12,477	11,276	1,201
Aprilie	12,096	10,828	1,268
Mai	1,624	1,402	22
Total	23,388	25,519	2,869

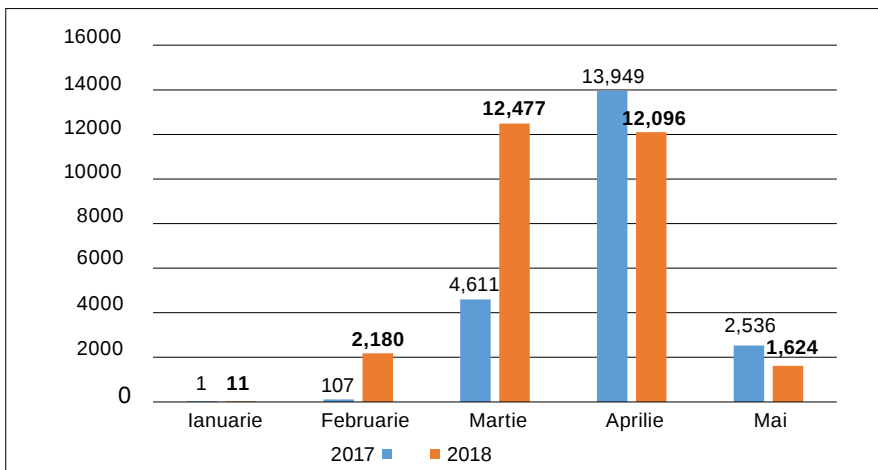

Figura 5. Numărul de desemnări procentuale efectuate în anii 2017 și 2018 sub aspect comparativ. Sursa: Serviciul Fiscal de Stat.

Care este modalitatea prin care contribuabilii au ales să desemneze procentual?

Potrivit Regulamentului 2%, declarația cu privire la impozitul pe venit poate fi depusă prin una din următoarele trei modalități:

- (a) personal,
- (b) prin poștă,
- (c) online, cu aplicarea semnăturii electronice.

Potrivit informațiilor oferite de către Serviciul Fiscal de Stat, în anul 2018, cele mai multe declarații au fost depuse prin declarație rapidă (21,846 de desemnări sau 77% din numărul total) sau prin intermediul declarației electronice (5,949 de desemnări sau 21% din numărul total). În același timp, mai puține desemnări - 593 (sau 2% din numărul total) - au fost depuse pe suport de hârtie¹².

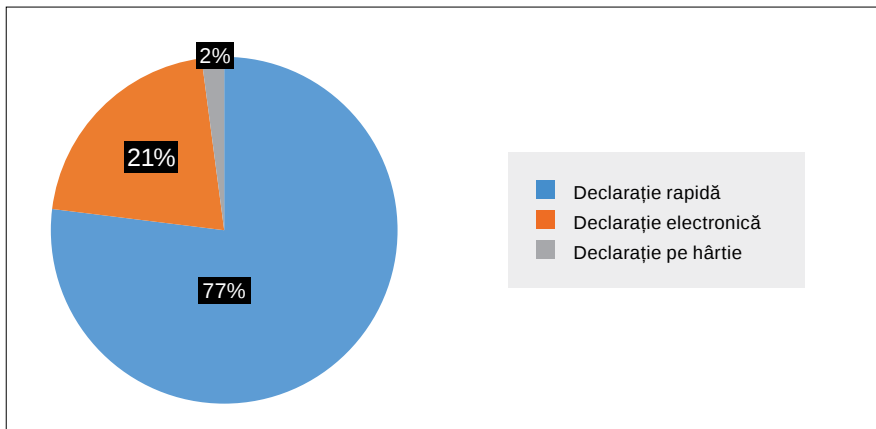

Figura 6. Modalitatea de desemnare 2% în anul 2018
(al doilea an de implementare a mecanismului)

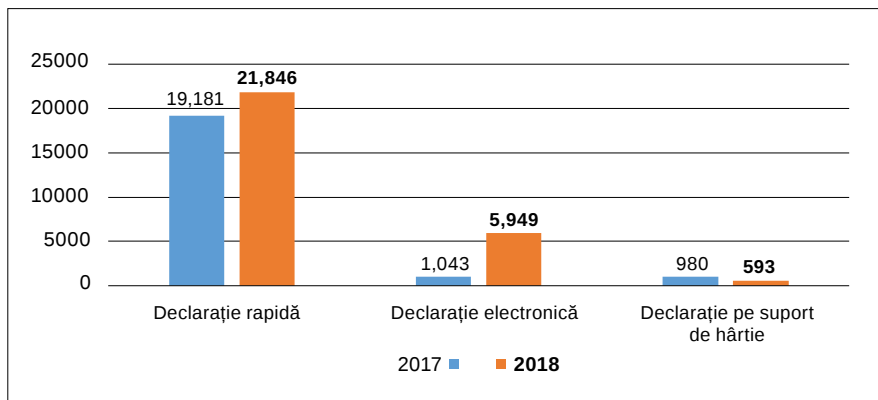

Figura 7. Modalitatea de desemnare 2% în 2017 vs. 2018. Sursa: Serviciul Fiscal de Stat

¹² Serviciul Fiscal de Stat, Răspuns nr. 26-15/1-13/1330 din 4 februarie 2019 cu privire la solicitarea de informații a CRJM.

Cifrele ne sugerează că declarațiile depuse electronic au crescut de cel puțin 4 ori față de anul 2017, acestea fiind depuse de contribuabilii care nu au mers direct la Serviciul Fiscal de Stat pentru a depune declarația cu privire la impozitul pe venit.

Experiențele contribuabililor în cel de-al doilea an de implementare

Întrebați să relateze despre cum a decurs procedura de desemnare procentuală în anul 2018, la fel ca și în cazul raportului din anul precedent, respondenții chestionarului CRJM au relatat diverse practici și experiențe, atât pozitive, cât și negative. În timp ce unii respondenți au caracterizat mecanismul ca unul simplu, fără dificultăți, alții au semnalat anumite dificultăți, precum rândurile mari la depunerea declarației cu privire la impozitul pe venit, faptul că nu au reținut/nu dețineau informația privind codul fiscal al organizației beneficiare sau nemulțumirea pentru imposibilitatea de a desemna procentual în cazul prezenței unei datorii infime de mai puțin de MDL 1,00.

„[...] Nu am întâmpinat dificultăți”
„[...] Nu am întâlnit dificultăți”
„[...] Nu au fost probleme”

Respondenți în cadrul chestionarului CRJM adresat organizațiilor beneficiare și contribuabililor privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală

„[...] A fost dificil că erau rânduri foarte mari”
„[...]„Oficiul Fiscal deține lista organizațiilor beneficiare...pe hârtie! Dacă nu știi numărul organizației este foarte problematic să-ți duci intenția până la capăt (lista lungă, rând la oficiu etc). Această informație trebuie să fie integrată în aplicația/declarația privind veniturile”
„[...]Soțul meu nu a putut desemna 2% din cauza unei datorii de 1 ban”

În baza unor răspunsuri recepționate, dar și a datelor statistice analizate mai sus, putem observa că mai mulți contribuabili au decis să depună declarațiile cu privire la venit în format electronic. În timp ce unii din ei au găsit acest exercițiu ca fiind simplu, alții au întâmpinat dificultăți. În același timp, am constatat că atât unii contribuabili, cât și, posibil, unii funcționari publici încă nu cunosc pe deplin despre toate modalitățile prin care poate fi efectuată desemnarea procentuală.

„[...] Online totul a decurs fără impedimente și destul de simplu pentru orice persoană”

Respondenți în cadrul chestionarului CRJM adresat organizațiilor beneficiare și contribuabililor privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală

Întrebați dacă cunosc cazuri în care anumite persoane au întâmpinat dificultăți la efectuarea desemnării, la fel ca și în primul an de implementare a mecanismului, mai mulți respondenți ne-au comunicat despre anumite pretense nereguli și dificultăți. În special, acestea sunt legate de intenția unor persoane de a influența contribuabilii de a redirectiona o parte din impozitul pe venit către o organizație anume.

Respondenți în cadrul chestionarului CRJM adresat organizațiilor beneficiare și contribuabililor privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală

*„[...] Au existat multe semnale că bugetarii sunt obligați să desemneze 2% pentru organizații prietenoase guvernării, iar faptul că niște organizații anonime și amorse au colectat sume mari și sunt campioane...”
„[...] Fiscul de la Briceni le-a comunicat că e posibil desemnarea procentuală, doar pentru poliție (Asociația MAI)”*

Aceste preocupări nu par să fie lipsite de temei, mai ales având în vedere rezultatele mecanismului și beneficiarii celor mai multe desemnări (a se vedea detalii în capitolele „Topul beneficiarilor desemnării procentuale în 2018” și „Sumele de desemnare procentuală”).

(Im)posibilitatea de a desemna procentual pentru unele categorii de persoane

În 2016, Regulamentul 2% conținea o prevedere restrictivă care reglementa că desemnările se puteau face doar din veniturile prevăzute la art. 88-90 din Codul Fiscal (salarii, dobânzi și prestarea serviciilor), deși acest lucru nu era prevăzut de Codul Fiscal. În acest fel, au fost excluse de la desemnare persoanele care potrivit legii aveau dreptul de a desemna, printre care întreprinzătorii individuali, avocații, notarii, administratorii autorizați și mediatorii. Deși în anul 2017 această restricție a fost anulată, contribuabilii care practică activitate profesională și de întreprinzător în continuare nu au putut efectua desemnări procentuale nici în anul 2018. În practică, aceasta nu este posibil, deoarece în modelul de declarație privind impozitul pe venit depus de aceste categorii de persoane (DAJ17) nu este inclus câmpul respectiv privind desemnarea 2%, așa ca în formularul tipizat pentru persoane fizice CET18.

Potrivit opiniei Ministerului Finanțelor,¹³ desemnarea procentuală efectuată de către aceste categorii de persoane poate fi efectuată doar din veniturile supuse declarării (Formularul CET15), altele decât cele care urmează a fi reflectate în declarația DAJ17. Acest lucru implică în continuare imposibilitatea de a putea participa la mecanismul de desemnare procentuală pentru aceste categorii de persoane, în cazul în care nu obțin alt venit decât cel din activitatea profesională. Excluderea de la desemnare a persoanelor care potrivit legii au dreptul de a o face nu este justificată și influențează negativ capacitatea mecanismului de a constitui o sursă indirectă de finanțare a sectorului necomercial, deoarece este limitată posibilitatea accesării unor fonduri suplimentare pentru beneficiarii mecanismului din partea unor categorii importante de contribuabili.

Numărul desemnărilor procentuale

Numărul total de desemnări

În anul 2018, al doilea an în care contribuabilii persoane fizice au avut dreptul de a desemna procentual, numărul de desemnări a constituit 28,388. Aceasta reprezintă o creștere de circa 34% față de numărul de desemnări efectuate în 2017 (21,204).

Din numărul total al contribuabililor care au depus declarația CET15 (211,208),¹⁴ persoanele care au desemnat procentual reprezintă circa 13%, o creștere de 2% față de anul precedent (21,204 din 187,731 de contribuabili).

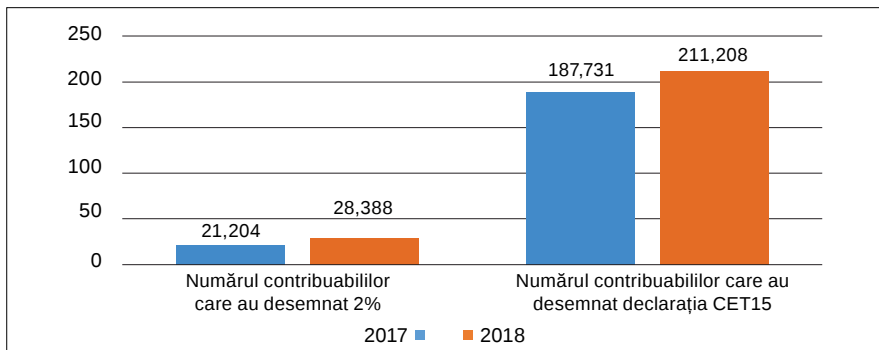

Figura 8. Evoluția numărului de desemnări procentuale în 2017 și 2018

¹³ Ministerul Finanțelor, Răspuns 09/2-06/2016 din 18 iunie 2018 cu privire la solicitarea CRJM.

¹⁴ Serviciul Fiscal de Stat, raport „Impozitul pe venit al persoanelor fizice în anul 2017, 24 mai 2017, pag. 5, https://www.sfs.md/raport_activitate_SFS.aspx?file=11560.

Numărul de desemnări validate

Potrivit p. 20 din Regulamentul 2%, Serviciul Fiscal de Stat nu validează desemnarea procentuală în următoarele cinci cazuri:

- 1) declarația persoanei fizice cu privire la impozitul pe venit pe perioada fiscală a fost depusă după termenul stabilit de legislația fiscală;
- 2) beneficiarul desemnării procentuale nu este inclus în Lista actualizată a beneficiarilor, publicată de către Ministerul Justiției;
- 3) contribuabilul persoană fizică are datoriile la impozitul pe venit pentru perioadele anterioare perioadei fiscale în care a fost efectuată desemnarea procentuală;
- 4) contribuabilul persoană fizică nu a achitat impozitul pe venitul declarat din care s-a efectuat desemnarea procentuală;
- 5) contribuabilul persoană fizică a indicat mai mulți beneficiari în declarația persoanei fizice cu privire la impozitul pe venit pentru perioada fiscală.

Din totalul de 28,388 de desemnări efectuate în 2017, 25,519 (circa 90%) au fost validate de către Serviciul Fiscal de Stat, iar 2,869 (circa 10%) – nu au fost validate. Rata desemnărilor care nu au fost validate a scăzut în 2018, ceea ce este un lucru pozitiv.

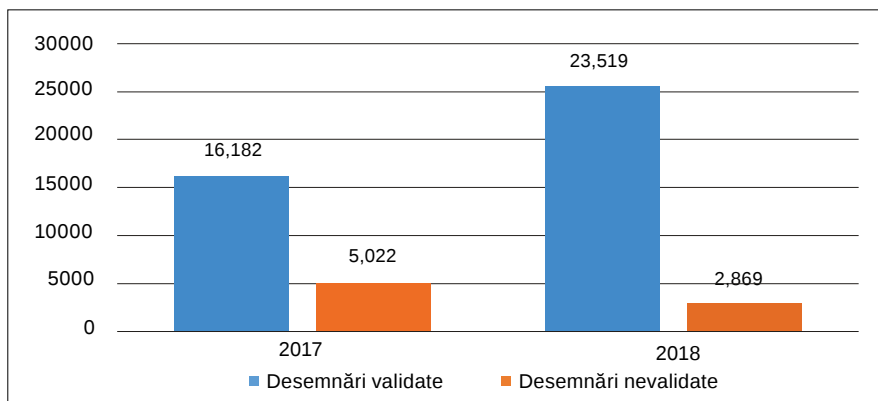

Figura 9. Numărul de desemnări procentuale validate și nevalidate în 2017 și 2018

Potrivit informației oferite de Serviciul Fiscal de Stat, motivele de nevalidare a desemnărilor în 2018 au fost următoarele:¹⁵

- beneficiarul desemnării procentuale nu era inclus în Lista actualizată a beneficiarilor 2%, publicată de Ministerul Justiției – în 80 de desemnări;

¹⁵ În cazul unei desemnări, pot fi prezente mai multe motive de nevalidare.

- contribuabilul persoană fizică a avut datorii la impozitul pe venit pentru perioadele fiscale anterioare perioadei fiscale în care a fost efectuată desemnarea – în 1,915 de desemnări;
- contribuabilul persoană fizică a avut datorii la impozitul pe venitul declarat din care s-a efectuat desemnarea procentuală – în 2,528 de desemnări.

Astfel, ca și în anul precedent, majoritatea nevalidărilor desemnărilor procentuale a avut loc din cauza datoriilor la impozitul pe venit fie pe perioadele anterioare, fie pe perioada în care a desemnat 2% (2,789 din 2,869 de desemnări, adică 97%). Aceasta demonstrează faptul că există o problemă sistemică care trebuie remediată.

Potrivit modificărilor efectuate la Regulamentul 2% în 2019, „la depunerea declarației cu privire la impozitul pe venit, persoana fizică are dreptul să solicite informația privind existența/lipsa datoriilor la buget privind impozitul pe venit” (p. 17).¹⁶ În plus, potrivit p. 26¹ din Regulamentul 2%, contribuabilul persoană fizică poate solicita Serviciului Fiscal de Stat informații privind validarea desemnării efectuate de către acesta sau motivele nevalidării. Prin recente modificări, s-a introdus notificarea contribuabililor care au desemnat procentual privind statutul desemnării prin intermediul cutiei poștale din cabinetul electronic personal al contribuabilului de pe portalul Serviciului Fiscal de Stat. Prin urmare, este nevoie de abonare la serviciile fiscale electronice pentru a beneficia de această notificare.

Profilul contribuabililor

Profilul contribuabililor după viza de reședință

Din 25,519 de contribuabili persoane fizice care au efectuat desemnări validate în 2018:

- 7,296 de contribuabili au avut viza de reședință în mun. Chișinău, ceea ce reprezintă circa 29%;
- 1,293 de contribuabili au avut viza de reședință în or. Orhei, ceea ce reprezintă circa 5%;
- 1,004 de contribuabili au avut viza de reședință în mun. Bălți, ceea ce reprezintă circa 4%.

Din localitățile din restul țării au desemnat procentual 15,926 de persoane, adică 62%.

¹⁶ H.G. nr. 8 din 18 ianuarie 2019 pentru modificarea Regulamentului cu privire la mecanismul desemnării procentuale, http://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=112003&lang=ro.

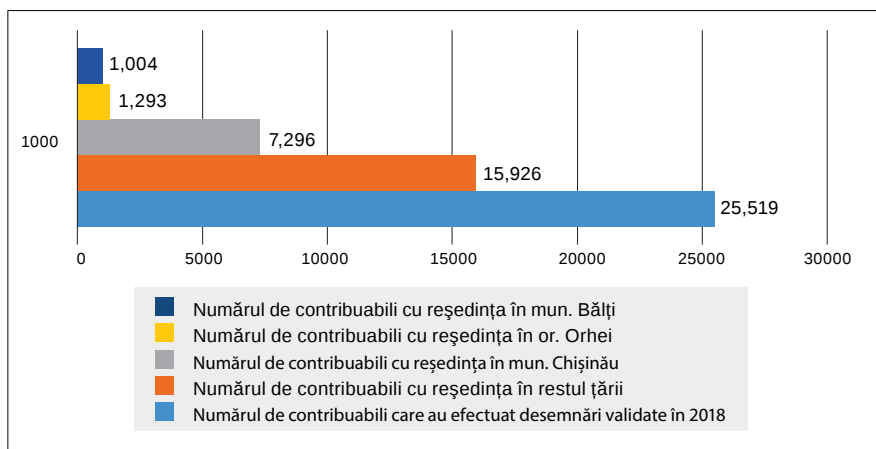

Figura 10. Numărul de contribuabili care au efectuat desemnări validate în 2017 după reședință

Profilul contribuabililor conform vârstei

Cei mai activi contribuabili care au efectuat desemnări procentuale în 2018 au vârsta cuprinsă între 31 și 50 de ani, cărora le revin 15,319 de desemnări totale (54%) și 13,623 de desemnări validate (53%). Următoarea grupă de vârstă activă în desemnarea procentuală sunt persoanele care au între 18 și 30 de ani cu 6,700 de desemnări totale (24%) și 6,327 de desemnări validate (25%). Mecanismul 2% a trezit interes și pentru persoanele cu vârsta între 51 și 70 de ani (6,248 de desemnări totale sau 22% și 5,473 desemnări validate sau circa 21%), dar și celor care au depășit vârsta de 70 de ani (121 de desemnări totale și 96 de desemnări validate).

Tabelul 2. Numărul de contribuabili care au efectuat desemnări procentuale în 2018 conform vârstei

Vârsta contribuabililor	Numărul desemnărilor efectuate		
	Total	Validate	Nevalidate
18-30	6,700	6,237	373
31-50	15,319	13,623	1,696
51-70	6,248	5,473	775
> 70	121	96	25
Total	28,388	25,519	2,869

Profilul contribuabililor conform genului

Conform distribuției pe gen a contribuabililor care desemnează procentual, bărbații au fost cei mai activi în a desemna 2% - 17,511 de desemnări în total (62%), dintre care 15,781 au fost validate (90%). Femeile au desemnat într-un număr mai redus - 10,877 de desemnări totale (38%), dintre care 9,738 au fost validate (90%).

Tabelul 3. Numărul de contribuabili care au efectuat desemnări procentuale în 2018 după gen

Sexul contribuabililor	Numărul desemnărilor efectuate		
	Total	Validate	Nevalidate
Femei	10,877	9,738	1,139
Bărbați	17,511	15,781	1,730
Total	28,388	25,519	2,869

Profilul beneficiarilor

Din cele 594 organizații înregistrate în anul 2018 în Lista beneficiarilor 2%, 393 (66%) au primit desemnări procentuale.

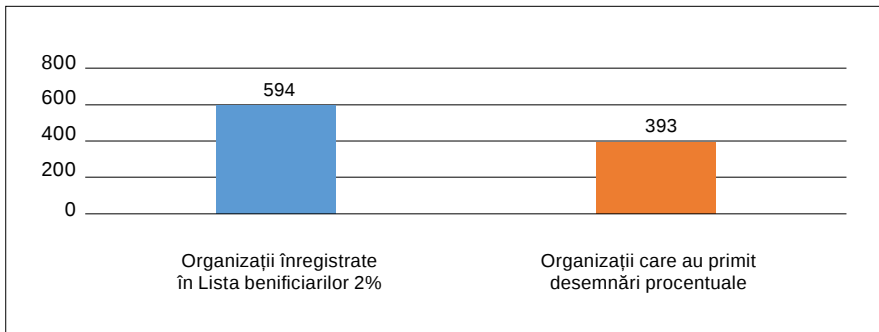

Figura 11. Numărul de organizații beneficiare ale mecanismului de desemnare procentuală în 2018

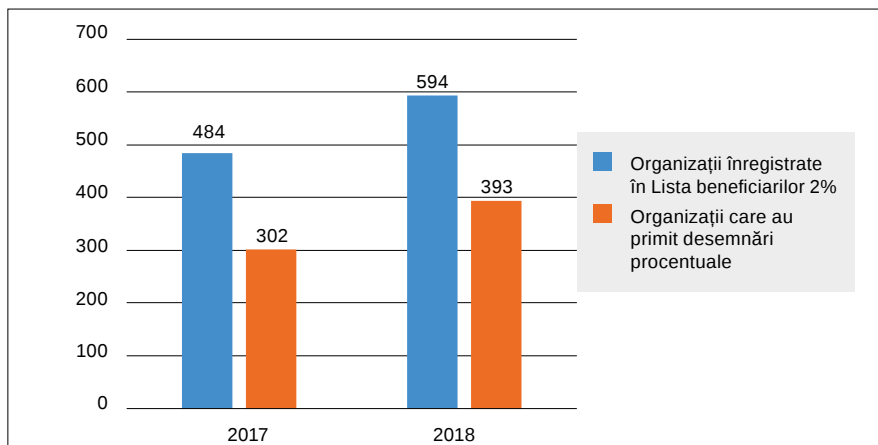

Figura 12. Numărul de organizații beneficiare sub aspect comparativ 2017 vs. 2018

Din cele 393 de organizații care au primit desemnări procentuale în 2018, 335 sunt ONG-uri, care reprezintă circa 85% din toți beneficiarii, iar 58 de organizații reprezintă entități religioase, adică circa 15% din numărul total de beneficiari. Cifrele sunt similare cu cele din primul an de implementare (86% vs. 14%).

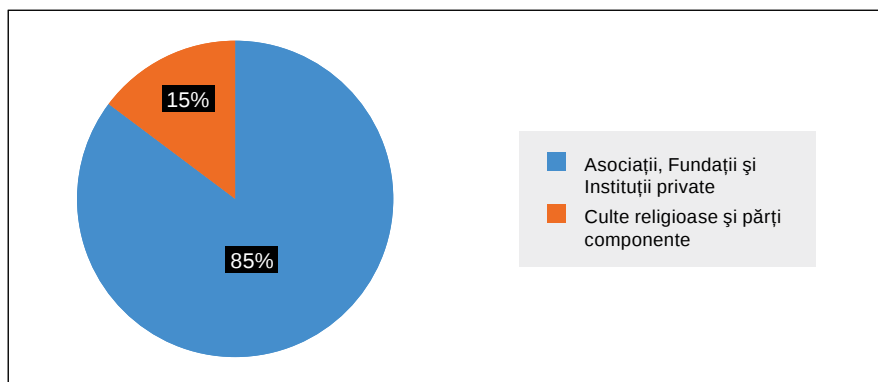

Figura 13. Categoriile de organizații beneficiare ale mecanismului

Cele mai multe organizații către care au fost direcționate 2% au sediul în Chișinău ceea ce reprezintă circa 66% (259 din 393 beneficiari) din numărul total al beneficiarilor desemnării procentuale din 2018, restul 34% au ajuns către organizațiile înregistrate în celelalte raioane ale țării.

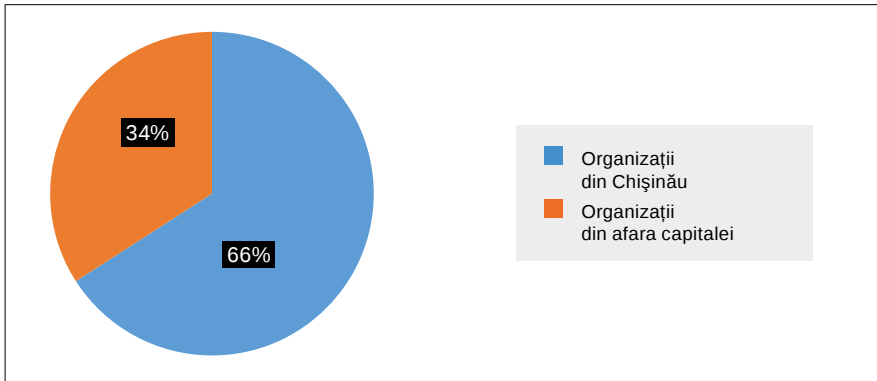

Figura 14. Organizații beneficiare din Chișinău și cele din raioanele țării

Topul beneficiarilor desemnării procentuale în 2018

La fel ca în primul an de implementare a mecanismului, cel mai mare beneficiar al sumelor direcționate din Legea 2% a devenit Asociația Obștească a Veteranilor și Pensionarilor Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova. Organizația a primit desemnări procentuale în sumă totală de MDL **1,691,298.75** (cu 19% mai mult față de 2017, când a beneficiat de MDL 1,374,555.89). Domeniul de activitate de bază al asociației îl constituie protecția socială a veteranilor și pensionarilor. Asociația dispune de mai multe organizații primare pe teritoriul întregii țări și potrivit informațiilor publice, ar avea peste 12,000 de membri.¹⁷ Din păcate, asociația nu dispune de pagină web și nu este clar ce activități a întreprins din aceste sume.

Pe locul doi în topul beneficiarilor se află Fundația „Miron Shor”, aceasta fiind o organizație filantropică afiliată fostului primar de Orhei și actualului deputat Ilan ȘOR. În 2018, aceasta a beneficiat de aproximativ MDL 472,000 din sumele obținute din desemnarea procentuală. Prezența Fundației „Miron Shor” în Lista beneficiarilor ridică semne de întrebare, în special cu privire la eligibilitatea unei astfel de organizații de a beneficia de mecanismul 2%. Potrivit Legii 2% beneficiarii acestui mecanism se obligă la data depunerii cererii de înregistrare printr-o declarație pe propria răspundere „să nu susțină activitatea unui partid politic, a unei organizații social-politice sau a unui candidat

¹⁷ A se vedea pagina oficială a Ministerului Afacerilor Interne: <https://mai.gov.md/node/57>.

la alegeri”, iar în acțiunile de caritate ale fundației, potrivit paginii oficiale de Facebook¹⁸, de cele mai multe ori sunt implicați membrii partidului Șor, al cărui președinte este Ilan ȘOR. În plus, la fel de dubioasă este și creșterea exponențială a sumei desemnării procentuale față de 2017, atunci când Fundația „Miron Șor” a obținut doar 282 lei.¹⁹

Locul trei în clasamentul celor mai mari beneficiari în anul 2018 îl ocupă Asociația veteranilor și pensionarilor Inspectoratului Principal de Stat „UNI-M”, obținând o sumă de MDL 231 399,55 Lei. În 2017, organizația a recepționat de cel puțin șase ori mai puțin bani, adică MDL 34,849. Asociația veteranilor „UNI-M” este urmată de Asociația Procurorilor din Republica Moldova. Ambele asociații au domeniul principal de activitate protecția socială a lucrătorilor și pensionarilor din profesiile respective. Niciuna din aceste asociații se pare că nu dispune de o pagină web sau prezentă în rețelele sociale. Asociația Procurorilor nici nu a participat în primul an de implementare al mecanismului de desemnare procentuală. Mai multe detalii privind topul beneficiarilor desemnării procentuale, inclusiv domeniile principale de activitate sunt disponibile în tabelul de mai jos:

Tabelul 4. Topul beneficiarilor desemnării procentuale pentru anii 2017 și 2018

Nr.	Anul	Denumirea	Domeniu principal de activitate ²⁰	Suma (MDL)
1	2018	Asociația Obștească a Veteranilor și Pensionarilor Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova	Protecție socială	1,691,298.75
	2017	Asociația Obștească a Veteranilor și Pensionarilor Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova	Protecție socială	1,374,555.89
2	2018	Fundația „Miron Șor”	Filantropie	472,716.15

¹⁸ A se vedea pagina oficială de pe Facebook a Fundației „Miron Șor”: <https://ro-ro.facebook.com/FondMironShor/>.

¹⁹ Iulian Ciocan, „Despre campionii mecanismului fiscal 2%”, 30 Octombrie 2018, Europa Liberă, <https://moldova.europalibera.org/a/despre-campionii-mecanismului-fiscal-2-/29570198.html>.

²⁰ Domeniile de activitate au fost stabilite de către autorii raportului din informația disponibilă public și nu reflectă în mod necesar toate direcțiile și domeniile de activitate ale organizațiilor respective prevăzute de către Statut.

Nr.	Anul	Denumirea	Domeniu principal de activitate ²⁰	Suma (MDL)
	2017	Fundația „Orange Moldova”	Filantropie	125,279.68
3	2018	Asociația Veteranilor și Pensionarilor Inspectoratului Fiscal Principal de Stat „UNI-M”	Protecție socială	231,399.55
	2017	Asociația Obștească „Pro Moldova Social”	Dezvoltare durabilă	64,566.70
4	2018	Asociația Procurorilor din Republica Moldova	Protecție socială/ Educație	118,337.18
	2017	Asociația Obștească „M. Eminescu”	Educație	41,543.45
5	2018	Fundația Pentru Dezvoltarea Educației și Științei din Republica Moldova	Educație	110,016.32
	2017	Asociația Obștească „Salvați viața”	Crowdfunding	38,896.35
6	2018	Asociația Obștească „Societatea Cernobil din Raionul Șoldănești”	Protecție socială	107,657.71
	2017	Asociația Veteranilor și Pensionarilor Inspectoratului Fiscal Principal de Stat „UNI-M”	Protecție socială	34,849.70
7	2018	Asociația Obștească “Forum”	Implicare civică	103,248.67

Nr.	Anul	Denumirea	Domeniu principal de activitate ²⁰	Suma (MDL)
	2017	Comunitatea religioasă parohia cu hramul „Sfântul Dumitru” din cadrul Bisericii Ortodoxe din Moldova, din mun. Chișinău	Religie	33,613.04
8	2018	Fundația „Orange Moldova”	Filantropie	87,462.53
	2017	Fundația pentru Dezvoltare Ecologică „EcoDava” din Republica Moldova	Ecologie	32,580.51
9	2018	Fundația „IT Moldova”	Educație	80,656.63
	2017	Asociația Obștească „Femeia și copilul – protecție și sprijin”	Protecție socială	30,900.15
10	2018	Fundația Filantropică medico-socială „Angelus Moldova”	Îngrijire paliativă	75,354.32
	2017	Asociația Obștească „Soarta”	Caritate	27,686.89

Analizând rezultatele cumulative pentru primii doi ani de implementare a mecanismului de desemnare procentuală, observăm în principal prezența masivă a organizațiilor cu implicare pe domeniul social. Acest lucru este caracteristic și pentru alte state din regiune în care funcționează de mai mulți ani mecanismul de desemnare procentuală²¹. În același timp, analizând lista beneficiarilor cu cele mai mari sume, putem observa că cei mai mari beneficiari sunt organizații care au conexiune directă cu autoritățile de stat (MAI, Asociația Procurorilor sau Veteranilor FISC) sau companii comerciale (S.A. Orange sau SRL Simpals), care dispun de un număr potențial mare de angajați și rețele. Presupunem că rezultatele desemnărilor pot să însemne că angajatorii ar fi reușit să-și convingă angajații să direcționeze 2% către ONG-urile afiliate acestora. În acest sens,

²¹ Boris Strečanský, Marianna Török (ed.), „Evaluarea impactului mecanismului de desemnare procentuală: Trecut, prezent, viitor”, 2016, <http://taxdesignation.org/regional-synthesis-report/>.

unii respondenți ai chestionarului CRJM s-au arătat dezamăgiți de rezultate în cel de-al doilea an de implementare:

„[...]Am crezut că acest mecanism va ajuta la susținerea unor orfelinate, aziluri, etc, dar banii se duc la asociații de poliție sau „fundații filantropice” care se activează în perioada electorală etc.”

Respondenți în cadrul chestionarului CRJM adresat organizațiilor beneficiare și contribuabililor privind evaluarea mecanismului de desemnare procentuală

Acest lucru poate afecta serios sustenabilitatea mecanismului de desemnare procentuală, or prezența masivă în liste a unor organizații afiliate care mai degrabă desfășoară activități în interes corporativ al membrilor, sindicat sau platformă politică, poate descuraja contribuabilii să susțină activitatea organizațiilor societății civile, dar și afectează credibilitatea acestora. În acest sens, sunt necesare asigurări suplimentare că desemnarea procentuală în cadrul mai multor categorii de angajați a avut loc în baza liberului consimțământ și nu a fost impusă de către angajatorii acestora. În plus, este necesar ca inspectorii fiscali din cadrul Serviciului Fiscal de Stat să fie instruiți și să păstreze imparțialitatea față de acest mecanism, fără a privilegia anumite organizații.

Sumele de desemnare procentuală

Sumele 2% totale, validate și nevalidate

În comparație cu primul an de desemnare procentuală, în 2018, sumele 2% au crescut semnificativ, iar cele nevalidate au scăzut. Potrivit datelor furnizate de Serviciul Fiscal de Stat, suma totală desemnată de contribuabili, până la validare, a constituit **MDL 6,493,612.03 (USD 367,494 / EUR 327,960)**²², înregistrând o creștere de 57% față de anul 2017. Din suma totală desemnată, suma desemnărilor validate constituie **MDL 5,631,042.36 (USD 318,678 / EUR 284,396)**, care a fost transferată către beneficiari. Suma desemnărilor validate a crescut aproape de două ori în comparație cu anul precedent. Suma desemnărilor nevalidate constituie **MDL 862,569.67 (USD 48,815 / EUR 43,564)**, fiind cu 35% mai mică decât cea din 2017.

²² Conform ratei de schimb a Băncii Naționale la data de 9 august 2019, USD 1 = MDL 17.67 și EUR 1 = MDL 19.80, <http://bnm.md/>.

În medie, în 2018, fiecare contribuabil a desemnat circa **MDL 229**, dintre care au fost validați circa **MDL 221**. După validarea sumelor 2%, fiecărei organizații beneficiare i-a revenit în medie **MDL 14,328**.

Tabelul 5. Sumele de desemnare procentuală în 2017 și 2018

	2017	2018	+/- %
Suma totală desemnată	MDL 4,140,868.43	MDL 6,493,612.03	+57%
Suma validată	MDL 2,821,243.60	MDL 5,631,042.36	+ 99%
+/- % față de suma totală	68%	87%	-
Suma nevalidată	MDL 1,319,624.83	MDL 862,569.67	- 35%
+/- % față de suma totală	32%	13%	-

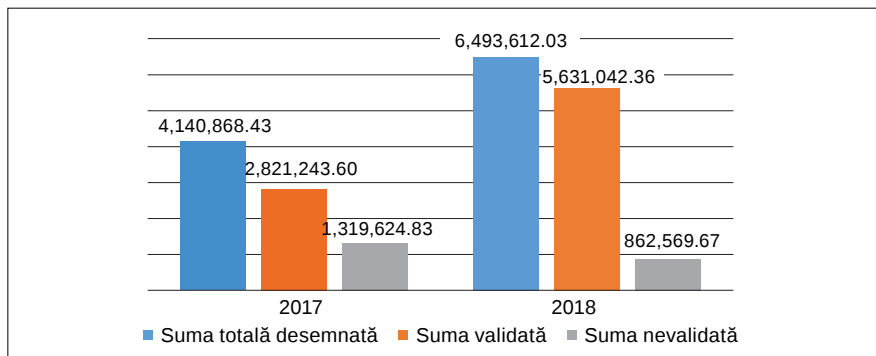

Figura 15. Sumele de desemnare procentuală în 2017 și 2018 în MDL

Sumele 2% după categoriile de beneficiari

Beneficiarii desemnărilor procentuale sunt fie ONG-urile, fie entitățile religioase înregistrate în Lista beneficiarilor 2%. În 2018, contribuabilii au desemnat ONG-urilor în total, până la validare, **MDL 5,916,125.98**, ceea ce constituie circa 91% din suma totală desemnată. Suma a crescut cu 65% față de anul 2017, când ONG-urilor le-au fost desemnați MDL 3,584,751.21. Pentru entități religioase a fost desemnată suma totală de **MDL 550,763.67**, adică circa 8% din suma totală desemnată. Suma a crescut cu 32% față de anul 2017, când entităților religioase le-au fost desemnați MDL 414,879.66.

Restul **MDL 26,722.38** (0.4% din suma totală desemnată) au fost desemnați către beneficiari care nu erau înscrși în Lista beneficiarilor 2% sau nu au putut fi identificați, suma fiind în descreștere semnificativă față de 2017 când suma respectivă a constituit MDL 141,237.56 (3% din suma totală desemnată).

Tabelul 6. Sumele desemnate procentual în 2018 după categoriile de beneficiari

Beneficiari	Suma desemnată (MDL)		
	Totală	Nevalidată	Validată
ONG-uri	5,916,125.98	748,044.57	5,168,081.41
Entități religioase	550,763.67	87,802.72	462,960.95
Beneficiari neidentificați	26,722.38	26,722.38	0
Total	6,493,612.03	862,569.67	5,631,042.36

După validarea desemnărilor, în anul 2018, ONG-urile au primit **MDL 5,168,081.41 (USD 292,478 / EUR 261,014)**, ceea ce reprezintă circa 92% din suma totală validată. Față de rezultatele din anul precedent (MDL 2,543,114.45), suma a crescut cu 103%. Entitățile religioase au primit sume desemnate procentual în valoare de **MDL 462,960.95 (USD 26,200 / EUR 23,382)**, ceea ce reprezintă 8% din suma totală validată. Suma respectivă a crescut cu circa 66% față de 2017, când entitățile religioase au primit desemnări procentuale în valoare de MDL 278,129.15.

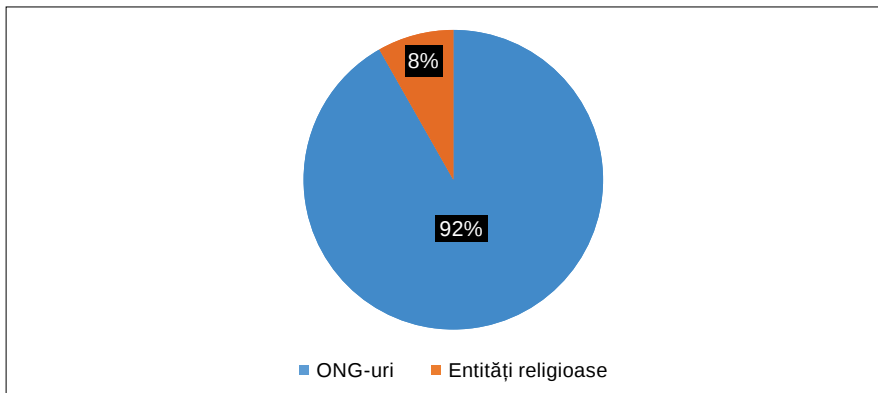

Figura 16. Sumele de desemnare procentuală validate în 2018 după categorii de beneficiari

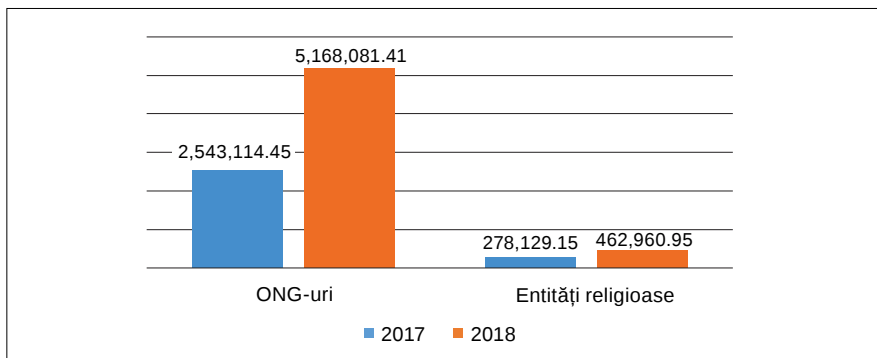

Figura 17. Evoluția sumelor de desemnare procentuală validate în 2017-2018 după categorii de beneficiari, în MDL

Sumele 2% sub aspect teritorial

Suma desemnărilor validate efectuate în 2018 de către contribuabilii cu reședința în mun. Chișinău este de **MDL 2,751,008.61**, adică circa 49% din suma totală validată. Suma a crescut cu 54% față de rezultatele anului 2017 (MDL 1,278,244.12)

Contribuabilii din restul țării au desemnat, după validare, suma de **MDL 2,880,033.75**, adică aproximativ 51% din suma totală validată în 2018. Suma a crescut cu 46% față de rezultatele anului 2017 (MDL 1,542,999.48)

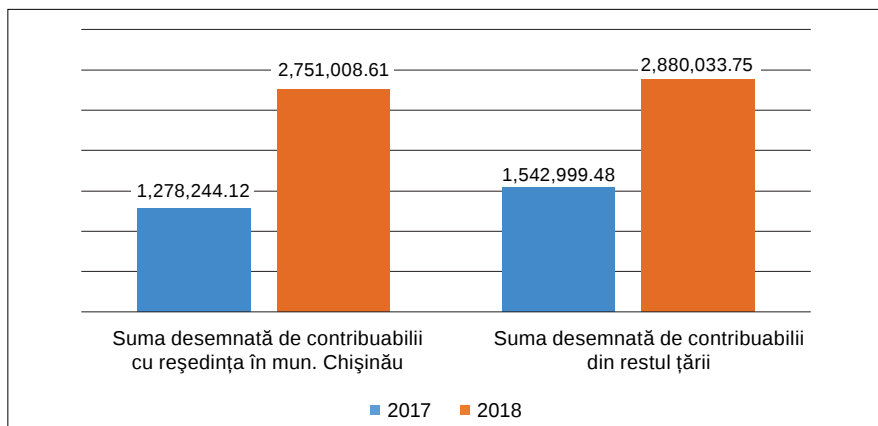

Figura 18. Sumele de desemnare procentuală validate în 2017 și 2018 după reședința contribuabililor, în MDL

Deși contribuabilii cu reședința în mun. Chișinău au desemnat circa 49% din suma totală validată, organizațiile beneficiare din mun. Chișinău au primit cea mai mare parte din sumă – **MDL 4,660,086.47**, adică aproximativ 83% din suma totală validată. Suma a crescut în 2018 cu 92% față de 2017 (MDL 2,425,632.65).

Organizațiile din restul țării au primit desemnări procentuale în sumă de **MDL 970,955.89**, ceea ce reprezintă circa 17% din suma totală validată. Suma a crescut în 2018 cu 154% față de 2017 (MDL 395,610.95).

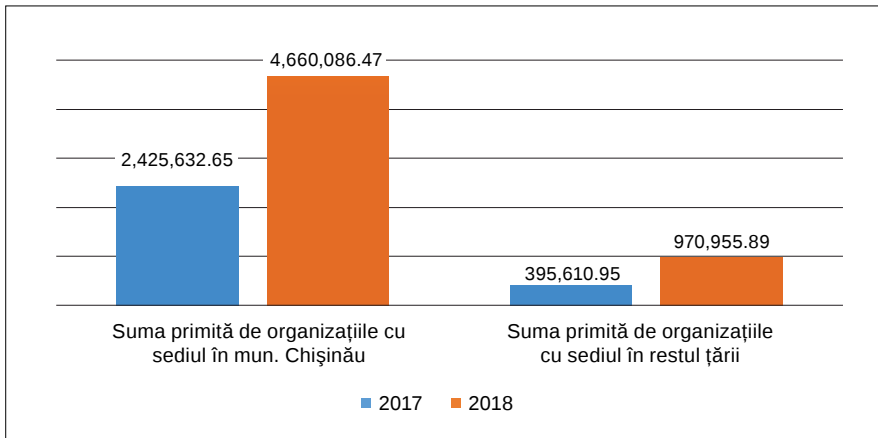

Figura 19. Sumele de desemnare procentuală validate în 2017 și 2018 după sediul organizațiilor beneficiare, în MDL

Cea mai mare și cea mai mică sumă 2%

Cea mai mare sumă de desemnare procentuală primită de o organizație în 2018 este de **MDL 1,691,298.75**, ceea ce reprezintă 30% din suma totală validată și circa 33% din suma validată pentru ONG-uri în anul 2018. Beneficiarul acestei sume este Asociația Obștească a Veteranilor și Pensionarilor Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova. Această organizație a primit cea mai mare sumă 2% al doilea an consecutiv, suma crescând cu 19% față de 2017, când a beneficiat de MDL 1,374,555.89.

Cea mai mică sumă desemnată - de **MDL 1.13** - a fost redirecționată pentru Comunitatea Religioasă Parohia cu Hramul „Sfântul Ierarh Nicolae” din or. Florești.

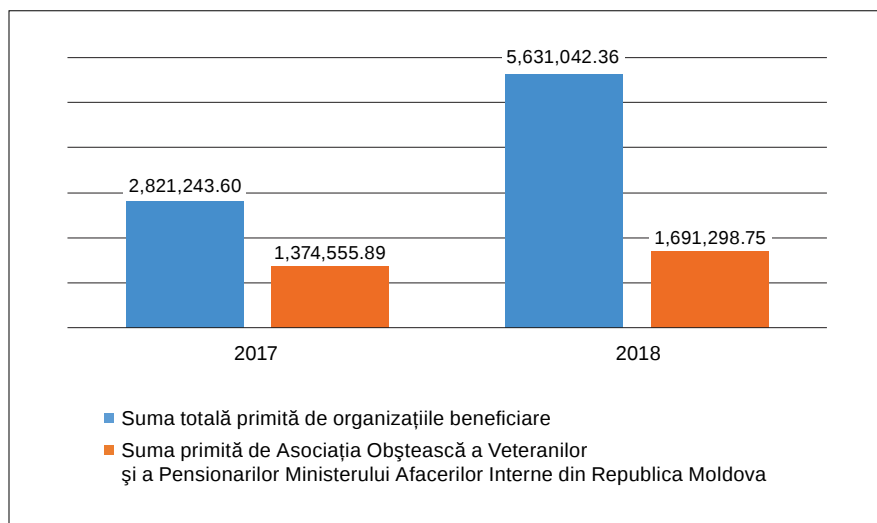

Figura 20. Sumele de desemnare procentuală primite în 2017 și 2018 de Asociația Obștească a Veteranilor și Pensionarilor Ministerului Afacerilor Interne din Republica Moldova, în MDL

Potențialul mecanismului 2%

Deși tendințele de desemnare procentuală în Republica Moldova sunt în creștere, totuși mecanismul 2% are spațiu de creștere foarte mare și nu a reușit să atingă încă performanțe de invidiat în Republica Moldova, în comparație cu țările în care se aplică acest mecanism. Numărul de persoane care au dreptul să desemneze procentual este încă foarte mare în comparație cu cel care a redirecționat 2%.

Astfel, în 2016, 1,219,500 de persoane fizice în Moldova au obținut venituri impozabile și au achitat impozit pe venit.²³ Dintre acestea, în 2017, doar 21,204 au redirecționat 2% din impozitul lor pe venit către o organizație necomercială, ceea ce reprezintă circa **1.7%** din numărul total al persoanelor fizice care au obținut venituri, au achitat impozite pe venit și au avut dreptul să redirecționeze 2% din impozitul pe venit. Impozitele pe veniturile obținute de persoanele fizice în 2016 reprezintă MDL 3,126,310,000.²⁴ Prin urmare, în 2017, a existat potențialul de a redirecționa 2% din aceste impozite pe venit, care

²³ Biroul Național de Statistică, www.statistica.md.

²⁴ Serviciul Fiscal de Stat, raport „Impozitul pe venit al persoanelor fizice în anul 2016”, 30 mai 2016, pag. 5, <http://www.fisc.md/Upload/LinkedPDF/impozitul%20pe%20venit%20PF%202016.pdf>.

ar fi constituit MDL 62,526,200. În 2017, contribuabilii au redirecționat suma totală de MDL 4,140,868.43, care reprezintă circa **6.6%** din potențialul de desemnare procentuală.

În 2017, 1,207,500 de persoane fizice în Moldova au obținut venituri impozabile, dintre care 28,388 au ales să desemneze procentual în 2018, adică circa 2.3 %. Impozitul pe veniturile obținute în 2017 constituie MDL 4,190,000,000.²⁵ Rezultă că potențialul sumei de desemnare procentuală în 2018 a fost de MDL 83,800,000. Din această sumă, în 2018 a fost redirecționată suma totală de MDL 6,493,612.03, adică circa **7.7%** din potențialul de desemnare procentuală.

Tabelul 7. Potențialul mecanismului 2% în Republica Moldova

	Potențial de direcționare 2%	Direcționare 2%	%
2017			
Numărul de contribuabili	1,219,500	21,204	1.7
Suma 2%	MDL 62,526,200	MDL 4,140,868.43	6.6
2018			
Numărul de contribuabili	1,207,500	28,388	2.3
Suma 2%	MDL 83,800,000	MDL 6,493,612.03	7.7

²⁵ Serviciul Fiscal de Stat, raport „Impozitul pe venit al persoanelor fizice în anul 2017”, 24 mai 2017, pag. 6, https://www.sfs.md/raport_activitate_SFS.aspx?file=11560.

Concluzii

- **Mecanism.** Deși încă nu este pe deplin cunoscut de către contribuabili, popularitatea mecanismului de desemnare procentuală a crescut în 2018 la toate capitolele (numărul de organizații înregistrate, numărul desemnărilor și suma totală acumulată de către organizațiile beneficiare, care s-a dublat în 2018). Deși procedura de înregistrare a organizațiilor 2% în Lista beneficiarilor, în opinia majorității, nu este complicată, pentru unele organizații ar putea fi dificilă și în primii ani este nevoie de o atitudine mai puțin formalistă din partea autorităților. Sunt necesare în continuare măsuri de informare și promovare a mecanismului atât din partea organizațiilor beneficiare, cât și din partea autorităților. Este nevoie să fie publicată mai multă informație accesibilă pe paginile web ale autorităților implicate în implementarea mecanismului 2%, iar inspectorii fiscali să fie instruiți cu privire la mecanismul de desemnare procentuală. În același timp, este necesară sporirea capacităților organizațiilor necomerciale de a desfășura campanii de informare.
- **Contribuabili.** În 2018, unele categorii de contribuabili au fost în continuare excluse de la dreptul de a desemna procentual, cum ar fi contribuabilii care practică activități profesionale (avocații, notarii, executorii judecătorești, mediatorii) și activitate de întreprinzător, deși limitările din lege au fost, în general, excluse. Excluderea de la desemnare a persoanelor care au dreptul de a o face potrivit legii nu este justificată și influențează negativ capacitatea mecanismului de a constitui o sursă indirectă de finanțare a sectorului necomercial.
- **Desemnări.** În 2018 contribuabilii au avut experiențe diverse, atât pozitive, cât și negative legate de procedura de desemnare. În timp ce unii au găsit procedura de desemnare ca fiind una simplă, alții au întâmpinat dificultăți. Unele persoane intervievate au semnalat anumite nereguli cu care s-au confruntat în procesul de desemnare, în special: intenția unor inspectori fiscali sau angajatori de a influența contribuabilii de a redirecționa o parte din impozitul pe venit către o organizație anume. Acest lucru afectează grav procedura de desemnare procentuală și reprezintă un risc pentru sustenabilitatea mecanismului de desemnare procentuală.
- **Beneficiari.** Analizând rezultatele cumulative pentru primii doi ani de implementare a mecanismului de desemnare procentuală, observăm, în principal, prezența masivă a organizațiilor cu implicare pe domeniul social. În același timp, analizând lista beneficiarilor cu cele mai mari sume, putem concluziona că unii angajatori, printre care autorități de stat sau companii comerciale, cu un număr potențial mare de angajați, au reușit să-și convingă angajații să direcționeze sumele provenite din desemnarea procentuală către ONG-urile afiliate acestora. Astfel, printre cei mai

mari beneficiari ai mecanismului în primii 2 ani se regăsesc organizații care nu sunt foarte vizibile și cunoscute în sectorul asociativ. Acest lucru poate afecta serios sustenabilitatea mecanismului de desemnare procentuală, or prezența masivă în liste a unor organizații afiliate care mai degrabă desfășoară activități în interes corporativ al membrilor, de sindicat sau platformă politică, poate descuraja contribuabilii să susțină activitatea organizațiilor societății civile. În același timp, acest lucru afectează credibilitatea organizațiilor societății civile și a mecanismului 2%.

Recomandări

- Organizarea campaniilor de informare și promovare a mecanismului 2% atât la nivel național, cât și local de către **organizațiile beneficiare și de către autorități**;
- Fortificarea rolului de informare al autorităților despre posibilitatea de a participa la mecanismul de desemnare procentuală, inclusiv plasarea unei informații mai detaliate despre mecanismul 2% pe pagina web a **Serviciului Fiscal de Stat** și a **Agenciei Servicii Publice**;
- Sporirea capacităților organizațiilor necomerciale de a desfășura campanii de informare și promovare a mecanismului 2%;
- **Serviciul Fiscal de Stat** să instruiască angajații, pentru a comunica persoanelor fizice contribuabili despre posibilitatea de a direcționa procentual unei organizații din Lista beneficiarilor 2% precum și asigurarea liberului consimțământ al contribuabilului, dar și a confidențialității desemnării;
- **Agenția Servicii Publice** să examineze posibilitatea perfectării noii Liste a beneficiarilor desemnării procentuale într-un format mai accesibil, care să includă opțiunea unui câmp de căutare a organizațiilor beneficiare din listă după nume, având în vedere numărul tot mai mare de organizații eligibile;
- **Ministerul Finanțelor** să completeze formularul DAJ17, astfel încât să permită efectuarea desemnărilor procentuale de către persoanele care practică activitate profesională (avocați, notari, executori judecătorești, administratorii autorizați și mediatori) și de întreprinzător.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova este o organizație necomercială care contribuie la consolidarea democrației și a statului de drept în Republica Moldova, cu accent pe justiție și drepturile omului. Realizăm activități de cercetare și de advocacy. Suntem independenți și neafiliați politic.

Centrul de Resurse Juridice din Moldova

 Str. A. Șciusev 33, MD-2001 Chișinău,
Republica Moldova

 +373 22 843601

 +373 22 843602

 contact@crjm.org

 www.crjm.org

 [CRJM.org](https://www.facebook.com/CRJM.org)

 [CRJMoldova](https://twitter.com/CRJMoldova)

 [CRJM](https://www.instagram.com/CRJM)

